

**A la història de Catalunya
hi ha tot un munt d'anys negatius; són**

ELS ANYS DISSORTATS

**(cròniques de
l'allò-que-no-haguera-hagut-de-ser)**

Preàmbul

Eternament sotmesos,
eternament burlats,
eternament pactistes,
eternament esclaus,
eternament minúsculs,
eternament callats,
eternament captaires,
eternament pardals,
eternament immòbils,
eternament sagnants,
eternament ofesos,
eternament covards,
eternament confusos,
eternament negats,
eternament submisos,
eternament infants,
eternament suspectes,
eternament vexats...

eternament eterna
l'eterna eternitat!

1213
(batalla de Muret)

Setembre ple de dissort
el de l'any mil dos-cents tretze...
A les portes de Muret
cau ensagnat el rei Pere.
—Mala verema ens ha dut
aquest fatídic setembre!

Ha volgut anar al davant
—fatal gosadia seva—
i els croats del rei de França
li seguen d'arrel la gesta.
Adéu, terres d'Occitània,
adéu, Llenguadoc, per sempre...!

Ha volgut anar al davant
de les tropes del seu regne
malgrat que els seus capitans
la intrepidesa els esvera.
—Tingues cura de ta vida,
no actuïs a la valenta,
que nosaltres sense tu
seríem cos sense testa.
—El rei ha d'anar al davant
—respon resolt el rei Pere—
ja que, si un país galopa,
des d'on s'han de dur les regnes?

Contra els càtars s'ha muntat
una croada funesta:
amb l'excusa d'heretgia,
brandant pretext tan endeble,
envaeixen els croats
sobiranies distretes.
És Simó quart de Montfort
el cabdill de la conquesta,
i la blanesa d'un Papa
dóna suport a l'esquema.
Croada de males arts
devers quimèrics heretges!

Així, per batre albigesos,
Simó de Montfort s'aixeca
contra els comtats occitans
feudataris del rei Pere.

Pere prou vol estroncar
l'ensagnada borratxera
que només pretén domini
deixant la fe a segon terme...
I Pere primer, el Catòlic,
com a vassall de l'Església,
envia legats al Papa
perquè s'atalli la crema.
El Papa, que ha obert els ulls,
la tramoia sembla entendre,
però intrigues d'alguns bisbes
malmeten els bons projectes
de deturar la croada
i aconseguir justa treva.

Davant del greu infortuni
—No recularé! —diu Pere—
Si els castells dels meus vassalls,
amb un odi que esparvera,

són atacats en croada
tan vergonyosa i abjecta,
amb les armes catalanes
aniré en defensa seva;
que mereixen escarment
les ires que no escarmenten!
I el vostre rei, amats comtes
de Foix, Tolosa, Comenges...,
també quan cal treu l'espasa,
que és l'espasa un altre ceptre!

I això que Pere i Simó
havien dit temps enrrera
de maridar els seus dos fills
per fer una robusta anella:
el príncep Jaume, l'hereu,
amb Amícia, l'hereva...
I ara el petit és amb ells...
tenen l'hereu, mala estrella!
—Mala verema, Déu meu!,
la verema que ens espera!

Amb el fill a l'altre bàndol
com un ostatge, en efecte,
Pere se sent atiat
per l'empenta de la febre
i aplega un petit exèrcit
per afrontar la tempesta,
amb les barres per raó
i la raó per senyera!

Mentrestant a Besiers,
enfollits per sa fal·lera,
talment animals salvatges,
talment famèliques feres,
hi entren a sac els croats
per acabar amb els heretges.

Com que no saben ben bé
qui són els càtars suspectes
i no estan pas disposats
a malmetre la cacera,
llancen un crit bestial
que de sang els carrers rega:
—Mateu-los tots! que ja Déu
destriarà els seus adeptes...

I la vila és arrassada
sota el feral crit de festa.
I la noble Carcassona
també més tard és desfeta
pels croats fills del dimoni
mal beneïts per l'Església.

Les terres més ufanoses
guerra cruel les anega...
—Mala verema, companys!,
la verema que ens espera!

I cada dia que passa
és un desastre que es desa,
i un reguitzell de llatzèries,
i un feix de coses dolentes...
Però... també una esperança
i un desig i una delera
a l'esperit de tothom
amb vigoria s'endega.

Simó ha atacat Tolosa
i Pere, amb els seus darrera,
força el comte de Montfort
a recollir-se a la vella
plaça forta de Muret.
Qui sap si la sort s'adreça!

Els catalano-occitans
a Muret aposten setge.
Pere se sent vencedor
i gat de la ratonera
on han caigut els croats
en maniobra perfecta.
És un cercle de victòria
el que a Muret posa cercle...!

Pere se sent vencedor
i rau al davant, com sempre.
Solament cal esperar...
Però... maleïda espera!:
en una sortida curta,
en un atac fet de pressa,
els assetjats a Muret
sorprenen la llarga vetlla
de l'exèrcit assetjant
i donen mort al rei Pere...
Maleïdes les espases
que escampen damunt de l'herba
la sang d'un rei que era cor,
cervell i braç, d'una peça!

S'espanten els capitans
i els soldats es desesperen,
que aquells acers que han badat
les ferides del rei Pere
també a les carns de tots ells
han obert mortal escletxa,
que es vessa la sang d'un poble
quan la sang del rei es vessa,
i un exèrcit sense cap
vol dir derrota i desfeta!
Adéu, terres d'Occitània,
adéu, Llenguadoc, per sempre...!

Es pleguen els capitans
i les hosts fugen enrera...
Adéu, Llenguadoc, adéu,
no veuràs més les banderes
que tan temps han onejat
amb vocació de segles
i amb esperit de lligam
a dintre de les fronteres
d'una terra agermanada
per la sang i per la llengua.
—Mala verema, ai las!,
la que ens duu aquest setembre!

A les portes de Muret
ha caigut mort el rei Pere.
Catalunya diu adéu
a un tros de l'ànima seva...

—Mala verema ens has dut
maleït mil dos-cents tretze!

Adéu, terres d'Occitània,
adéu, Llenguadoc, per sempre...!

1276
(testament de Jaume I)

Catalunya està de dol
que se li mor el rei Jaume...
El més gran conqueridor
perd la darrera batalla.

Mai, des que els temps són els temps,
no fou la terra tan ampla:
en quaranta anys de victòries,
com has eixamplat ses ratlles
conquerint als sarraïns
castells, ciutats i comarques,
tot el regne de València,
de Morella a enllà de Xàtiva...
i les illes més formoses
de la mar Mediterrània...!
Braó que donà al teu braç
la creu de la teva espasa.

I a mesura que les terres
anaven essent poblades,
els catalans van deixant-hi,
com reguitzell de miracles,
l'or de la seva cultura,
el mirall dels seus usatges,
l'amor de la seva fe,
i el foc de la seva parla.

Tens convinguts els seus límits
prop de Castella i de França,
arrodonint llunyanies
de quimeres catalanes.

Mai, des que els temps són els temps,
no fou la terra tan ampla!
Germina en les teves mans
la llavor d'una gran pàtria...!
¿Per què amb el teu testament,
l'has malmesa, trossejant-la?

Bé, que hakis regalat Múrcia,
fruit també de tes campanyes,
a la veïna Castella,
per jocs d'enteses i pactes.
Mes, l'altra terra, la mítica,
reeixida en mil batalles
per l'esforç de tot un poble
que et seguia, venerant-te,
vessant-hi sang i suors,
per què has hagut de tallar-la?
L'has partida entre els teus fills...:
eres rei abans que pare!
i tu, el més gran de tots ells,
comets la més gran errada,
que enderroca un munt de somnis
encimbellats d'esperança...!

Desgraciada la mort
que fa viure més desgràcia...!

Mai, des que els temps són els temps,
no fou la terra tan ampla...!

1412
(compromís de Casp)

Una vegada era un rei
que va morir sense fills...
una vegada era un poble
que va sortir-ne traït:
era el poble, Catalunya,
i era el rei, el rei Martí.

Cedia l'edat mitjana
pel colze esclavissadís.
Catalans i aragonesos,
confederats, junts i amics,
fa tres segles que caminen
guiats per la noble estirp
dels comtes de Barcelona,
—amb Guifré el Pilós al cim—,
de nissaga catalana
cinc-cents anys història endins.

També el regne de València,
d'ençà que fou conquerit,
que pertany a la corona
dels comtes barcelonins.
Tres països, un sol ceptre...
i el buit del rei que morí.

I comença l'interregne
de dos anys eixarreïts
per la febre successòria;
travetes, intrigues, crims,
parlaments que no s'entenen
i que atien el perill...

Massa pretendents en pugna
volen el tron assolir!

El poble de Catalunya
prou té triat son cabdill:
el comte Jaume d'Urgell,
que aplega en el seu neguit
la puresa del llinatge
amb la llei del parentiu.

Però Ferran d'Antequera,
regent del veí país,
la Castella absolutista,
vol ser més que un mer veí.
També l'interès d'un Papa
arraconat i proscrit,
i la bona fe espremuda
d'un benèvol dominic,
precipiten infortunis
vers l'episodi més trist
de la vida catalana
d'aquells anys tan decisius.

El regent, en peu de guerra,
i el Papa... movent els fils,
—amb legalitats que poden
a contuberni i pastitx—,
maquinen jugades tèrboles
mirant només llur profit,
i amb ultimàtums indignes,
i amb anatemes i amb crits,
a acceptar les seves normes
obliguen cada país.

I així, nou compromissaris
—testaferros d'un sol dit—
són comminats a reunir-se
i arribar a un compromís.

És Casp la vila escollida,
i un infaust dia d'estiu
de l'any mil quatre-cents dotze,
per sis vots és elegit
com sobirà dels tres regnes,
successor del rei Martí,
l'Infant Ferran d'Antequera,
l'anhelós regent altiu
de l'anhelosa Castella,
àvida de trons veïns.

I aquella rel catalana,
cinc-cents anys història endins,
rep l'empelt d'un nou llinatge
que s'instaura en nostre niu
com larva de papallona
a la flor d'un fruit submís
per créixer en polpa benigna
i menjar-se'l des de dins.

Dissortada Catalunya,
maleïda data hostil,
que fas sotbatre una terra
que prou pressentia el risc...!

Mes, si la terra trontolla,
no gronxa pas l'esperit
de quatre barres clavades
cinc-cents anys història endins
que, per més que les escapcin,
sempre acabaran florint!

Una vegada era un rei
que va morir sense fills...
una vegada era un poble
que diu que no vol morir!

1469
(casament de Ferran d'Aragó
amb Isabel de Castella)

A Valladolid es casen
uns nuvis mig en secret.
Lligams dinàstics els motllen;
son lleguatge és el mateix;
si són cosins per família,
són germans per pensament.
Ella just té divuit anys,
ell només n'ha fet disset;
tots dos són joves i cultes,
tots dos són prínceps hereus:
l'una hereva de Castella,
l'altre d'Aragó i... d'aquell
benaurat bocí de terra
encimat pel Pirineu,
ran d'una mar amorosa
que ofereix el sol ixent,
i al volt d'un massís serràtic
que l'acosta més al cel:
la Catalunya immutable
de l'esperit sempitern!

A Valladolid es casen
l'avidesa amb el poder.

Els catalans, de fa dies,
que estan lluitant pels seus drets,
i sembla un repte la boda
de Ferran amb Isabel...
El poble de Catalunya
no ve pas a casament
que tem temors de temença
de les temences que tem...!

Vés-te'n, Ferran, de la terra
si no t'hi trobes prou bé!
Si ara et lligues amb Castella,
què faràs quan siguis rei?
T'has compromès ocupar-te
d'afers que no són els teus,
i viuràs lluny del teu poble,
que ja malaurat se sent,
i es veu regit des de fora
per enviats i virreis...

I, anys enllà, quan la corona
la ceneixin els teus néts,
se sent engolit per odis,
i menyspreat i sotmès
per unes lleis exigides
que no són les seves lleis,
i manat per veus estranyes
que ofeguen la seva veu...!

Queda't, Ferran, a Castella,
vés amb la teva muller:
quan vibreu la gesta brava
ton poble no en treurà res,
i quan assolin imperis,
només se'ls voldran per ells!

A Valladolid es casen
el desig amb l'interès...,
i aquell tros de terra viva
encimat pel Pirineu,
ran d'una mar blava i dòcil
oferint el sol ixent,
i una muntanya serrada
que l'acosta tant al cel,
la Catalunya imperible,
la del poble dur i etern,
la Catalunya senyera,
no ve pas a casament,
que tem temors de temença
de les temences que tem...!

1659
(tractat dels Pirineus)

Sóc de terra dissortada
que només la fan plorar...
per què, moneda de canvi?
per què, ganga de mercat?

Mil sis-cents cinquanta-not,
el més maleït dels anys:
els sabres, feixucs de guerres,
pacten casoris d'estat,
i, com ofrena exquisida
de ben avinguts rivals,
—salomènica fal·lera
en safata vergonyant—,
et fan rea de pillatge
i et seguen un tros de braç.
La teva blanca muntanya
serveix de piló de tall...,
i els quatre rius que allí neixen,
en quatre traços de sang,
regalimen homenatges
fins l'esperança del mar...!

Mil sis-cents cinquanta-nou,
el més maleït dels anys:
si has pretès truncar la vida
de tot un poble vibrant,

si has cregut que amb la tallada
ja no aixecaria el cap,
si has pensat obrir ferides
que gangrenessin la carn,
si has volgut rompre una terra
entre dos poders estranys...,
prou vas errat, any innoble...!
la terra és viva com mai,
i és un sol cor que batega
a l'un i a l'altre costat,
units pel lligam insòlit,
pel categòric lligam,
de quatre barres vermelles
que no es poden doblegar...!

Sóc de terra dissortada...,
i no conec sort més gran!

1714
(caiguda de Barcelona)

El silenci de la nit
vetlla el silenci que plora,
silenci d'angoixa viva,
silenci de ciutat morta,
silenci, silent silenci,
de silenci de derrota...

Som a l'onze de setembre
de l'any més trist de la història.
No s'escolten crits de guerra,
ni veus de canó que trona:
Barcelona s'ha rendit
a la puixança borbònica
després d'un setge implacable
de tretze mesos de glòria.
El sol i les canonades
se n'han anat a la posta,
i el silenci de la nit
vetlla el silenci que plora...

L'ensenyà de Santa Eulàlia
—tros de cel en tros de roba—
guarda empremtes impossibles
de les fetes més heroïques:
la més viva, l'abraçada
del conseller Casanova
quan ferit, febrós d'angúnia,
anava enardint els homes
que a la muralla esbotzada
posaven vides per porta...
Els focs de les magnes gestes
ja són cendres que recorden,
i els visques a Catalunya
ressonen a parenostre...

Nit de l'onze de setembre
de l'any més trist de la història...!
Munts de cossos sense vida;
terra amb carn de patriotes;
cadàvers amb ulls oberts
i amb rictus de boca torta,
com oferint l'esperança
als visques frustrats enfora,
de perdurar el seu coratge
amb un despit de ganyota...
Desesper, sang i desferres,
en immobilitats pòstumes!

El silenci de la nit
vetlla el silenci que plora...
Sofriments esgarriats
pel sofriment que s'apropa...
Llàgrimes, nit i silenci,
amb silenci per resposta...

La lluita de tretze mesos
de la Barcelona estoica,
Europa sencera admira...
l'Europa tranquil·la i còmoda
que, oblidant honor i pactes,
deixa Catalunya sola:
Portugal, Holanda i Àustria
pensen: «No és cosa nostra»,
i l'Anglaterra arribista
et ven per un tros de roca.
Enganyifa d'aliances
que van... segons va la cosa!

Les tropes de Felip quint
han assolit la victòria.
Si Barcelona ha caigut,
Catalunya s'enderroca...

Els afanys de Felip quint
prou saben que ha arribat l'hora!
Malaurada Catalunya,
que et volen tallar la història...!

Si t'han destrossat muralles,
faran molta més destrossa
en les teves llibertats
que espiguen amb tanta força,
i en les institucions
de més ancestral memòria.
I la teva llengua excelsa,
tesor vivent del teu poble,
també voldran emmudir-la
per nodrir la seva còlera.

Els poders de Felip quint
prou palesaran sa fòbia:
cobegen aquesta terra,
però la volen ben morta...
que a la Catalunya seva
els catalans hi fan nosa!

Malaurada Catalunya,
malaurada terra indòmita,
que prem els llavis amb ira
i solament plorar gosa...

El silenci de la nit
vetlla el silenci que plora,
silenci d'angoixa viva,
silenci d'ànima morta,
silenci, silent silenci,
de silenci de derrota...

Nit de l'onze de setembre,
nit i silenci d'història!

1936 (guerra civil)

Any mil nou-cents trenta-sis...:
símbol de mort i de guerra,
esclat d'odis confitats
d'incubacions pretèrites,
dilema d'ires malignes
en cultiu de malvolences,
gresol de rancor i de ràbia
calfat pel foc de l'enveja,
esperó de l'espetic
agressiu de les idees,
espiral accelerada
de remolins de revenja,
curt circuit d'extrems egòlatres
d'antagònica tendència,
bassal de sang de les sangs
de les ferides obertes,
garbuix d'ideals confusos
entre el renec i la dèria,
esca i tió del pecat
de fratricida contesa,
vergonya incommensurable
de la història perenne...
Any mil nou-cents trenta-sis,
per què no desapareixes?

Els odis arrengrats
esmolen l'odi per vèncer
en una guerra de mites
sorruts i girats d'esquena.
Les bafors de sangs calentes
et fan perdre la sang freda,
i un terratrèmol de fúria
sotraga Espanya sencera.

Sang i sang i sang i sang...
en llargs anys de sang encesa;
sang bessona que s'escampa
pels fossars de l'ampla terra
en llistes de morts unànimes
horribles i paral·leles...
Any mil nou-cents trenta-sis,
per què no desapareixes?

Catalunya rau sacsada
per l'huracà dels vents negres
que atien enverinats
el caliu de la tragèdia:
assaig general del món
abans de la seva estrena!
Les quatre barres tremolen
sobre el drap que les oneja...
Les quatre barres tremolen
al cor de l'inclita ensenya
amb tremolors de frisances
de neguitoses temences:
les quatre barres fan nosa
a tiranies parelles...
Les quatre barres tremolen
a la senyera escomesa,
que els uns volen esquinçada
i els altres del tot vermella...

I Catalunya somica
dols de plors i de llatzèries
entre dos focs esverats
estrany a la seva essència.
Any mil nou-cents trenta-sis,
més et val desaparèixer!

Catalunya es creu vençuda,
—prou vas ser-ho abans de perdre!—,
i mor dormida de por
i dorm morta de tristesa...
Per un moment sembla exànime...
mes, polsa encara en les cendres:
és impossible exhaurir
el foc d'una ànima eterna...!
Catalunya, ressuscita!,
desperta, terra, desperta,
terra trista commoguda
per les més vils efemèrides...!
Terra trista benaurada,
malgrat els rostolls de penes;
benaurada terra trista,
trista i dolça trista terra!

Any mil nou-cents trenta-sis,
esborrem-te...!, esborrem-te!

Epíleg

Catalunya patidora
de vents de cròniques tristes...,
diana martiritzada
dels dards cruents de les ires,
enclusa de malls ferotges,
esquer d'enveges malignes,
moneda d'amansar ceptres,
mal cobejada pubilla,
ase dels cops de la història,
ventafocs esporuguida,
peça de volums llescables
per mercadejar a la fira,
cavall de brides fermades,
buirac d'esquena propícia...

Catalunya caminera
per vials plens de cruïlles,
per foradades de segles,
boques de llum en fugida...

Corona d'anys dissortats,
garlanda d'ensurts d'espines;
honor dels anys dissortats,
cicatrius empedreïdes;
batzac dels anys dissortats,
abelliments del teu viure...

Catalunya gloriosa
per les dissorts maleïdes.
No hi ha riure sense plor...
ja has plorat: mira de riure!
Mira de riure al demà,
visura el lluny, jovenívola!,
i empeny l'oneig dels mil anys
de les quatre barres mítiques,
amb el present de mil anys
d'història ruda i viva,
amb el patir de mil anys
de negrors atapeïdes...

Catalunya, terra meva!,
gresol d'amors imperibles:
amor de terra d'amors
de la terra adolorida,
de tórtora enamorada,
de cérvola espantadissa...,
núvia de místics somnis,
intacta d'alba i de xiscle...,
terra meva encisadora,
estimada dolça aimia!